Stefan Sokołowski

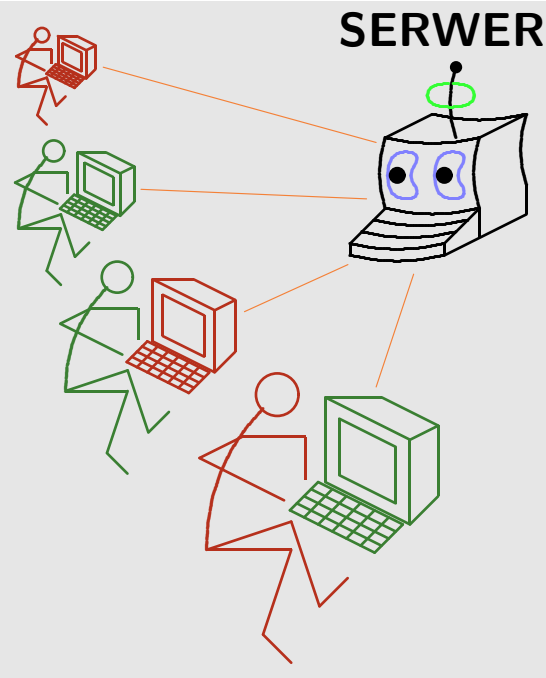
KRYPTOGRAFIA

wykład 5

Inst. Informatyki Stosowanej, ANS
Elbląg, 2026/2027

Jednokierunkowe funkcje skrótu

Logowanie do serwera:

Na serwerze lista loginów i haseł?

LOGIN	PASSWORD
Janek	GoOlimpia!
Kasia	abd666
Monika	Nobody#
Wiesiek	J´aimeKasia

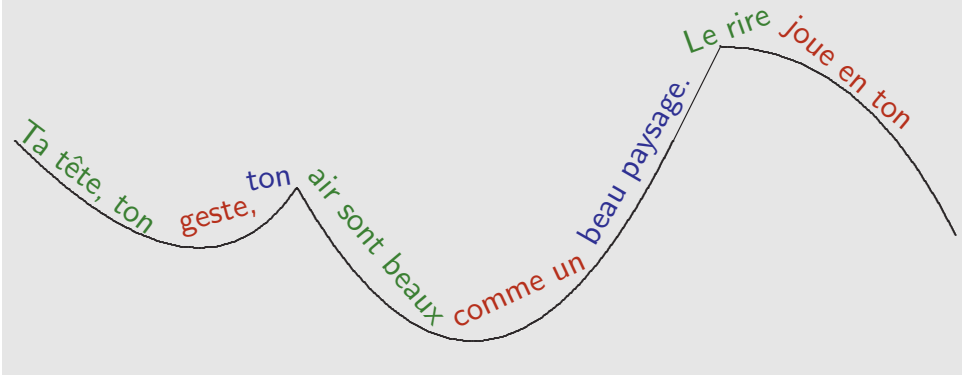
To jest niebezpieczne, bo ktoś może wykraść taką listę i uzyskać dostęp do kont wszystkich użytkowników.

Hasła są przekształcane odpowiednią funkcją i zapamiętywane w tej przekształconej formie. Kiedy użytkownik się loguje, podane przez niego hasło jest przekształcane tą samą funkcją i porównywane z zapamiętanym.

Jaka to może być funkcja?

Jednokierunkowe funkcje skrótu

Sprawdzanie poprawności transmisji (integralności przekazu):

Czy przesyłana wiadomość nie zniekształciła się na wybojach?

Wiadomość jest specjalną funkcją przekształcana w krótki ciąg bitów i przekształcony skrót jest dołączany do wiadomości.

Jaką funkcją można to zrobić?

Jednokierunkowe funkcje skrótu

One-way hash function (ang. *hash* = siekanina) — dla ustalonego n działa tak:

$h:$ $\texttt{char}^*$ $\longrightarrow$ $\texttt{char}^n$

napisy dowolne — napisy długości n

przekształca napisy **dowolne** w napisy **z góry ustalonej długości**

Taka funkcja **nie może** być różnowartościowa: zawsze istnieją napisy $s_1, s_2 \in \texttt{char}^*$, t.ż. $s_1 \neq s_2$ i $h(s_1) = h(s_2)$. Ale może być „obliczeniowo" różnowartościowa, czyli taka że

- obliczeniowo nierealne jest znalezienie dwóch różnych napisów $s_1, s_2 \in \texttt{char}^*$ t.ż. $h(s_1) = h(s_2)$;
- dla danego napisu $t \in \texttt{char}^n$ obliczeniowo nierealne jest znalezienie takiego $s \in \texttt{char}^*$, że $h(s) = t$.

Jednokierunkowe funkcje skrótu

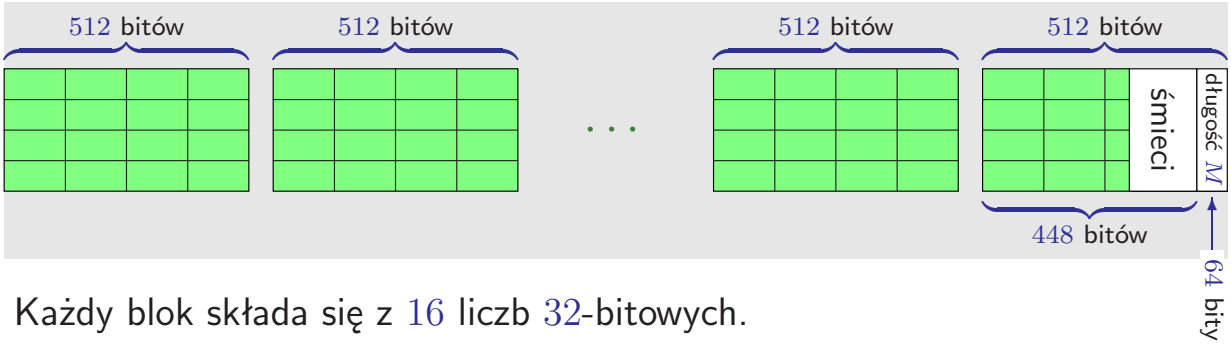
Algorytm MD5 (*Message Digest*):

Przekształca b-bitową wiadomość M (b — dowolne) w jeden blok 128-bitowy.

Ronald Rivest
1991

Najpierw:
Podział M na bloki 512-bitowe z 64-bitowym polem długości na końcu i dopełnieniem śmieciowymi bitami:

Każdy blok składa się z 16 liczb 32-bitowych.

Jak się te bloki wykorzystuje — patrz dalej.

Jednokierunkowe funkcje skrótu

Algorytm MD5 — ciąg dalszy:

Następnie:
Modyfikacja tymi blokami **stanu** złożonego z czterech zmiennych całkowitych:

początkowo	
A	01234567
B	89ABCDEF
C	FEDCBA98
D	76543210

nowy stan	
A	????????
B	????????
C	????????
D	????????

jeszcze nowszy stan	
A	????????
B	????????
C	????????
D	????????

kolejne bloki wiadomości M

Blok (512-bitowy, zielony, kratkowany) przekształca stan (128-bitowy, ze zmiennych całkowitych) w **4 kolejnych rundach:** R_F, R_G, R_H, R_I;
w każdej używa się jednej z poniższych funkcji $\text{int} \times \text{int} \times \text{int} \to \text{int}$:

$$F(X,Y,Z) \stackrel{\text{def}}{=} (X \wedge Y) \vee ((\neg X) \wedge Z)$$
$$G(X,Y,Z) \stackrel{\text{def}}{=} (X \wedge Z) \vee (Y \wedge (\neg Z))$$
$$H(X,Y,Z) \stackrel{\text{def}}{=} X \oplus Y \oplus Z$$
$$I(X,Y,Z) \stackrel{\text{def}}{=} X \oplus (X \vee (\neg Z))$$

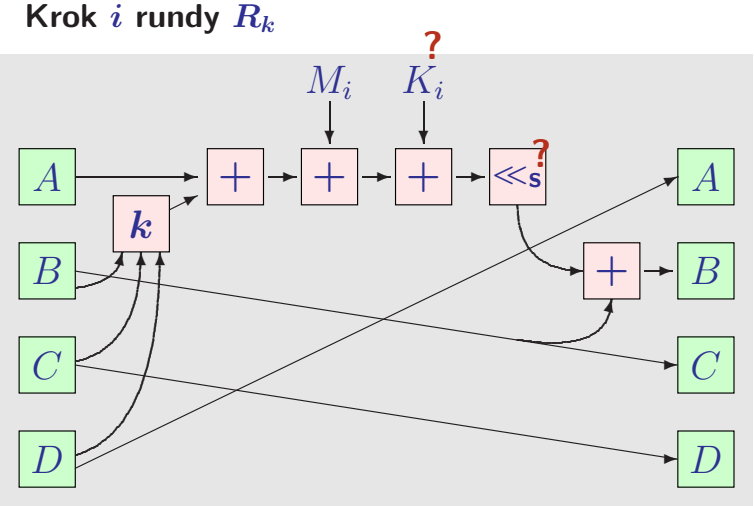
Jak się tych funkcji używa — patrz dalej.

Jednokierunkowe funkcje skrótu

Runda R_k (dla $k \in \{F, G, H, I\}$)**:**

Blok wiadomości $M = (M_0, M_1, \ldots, M_{15})$ — 16 liczb 32-bitowych. Stan $ABCD$ zostaje przekształcony w 16 krokach.

Krok i rundy R_k

Na tym obrazku:

- $K_i = \lfloor 2^{32} \cdot |\sin(j)| \rfloor$
  $j = i \cdot 16$
  $+$ numer 32-bitowej liczby w M_i
- $<<_s$ — rotacja w lewo o s bitów; s jest za każdym razem inne; tablicę jego wartości można znaleźć np. w https://en.wikipedia.org/wiki/MD5#Algorithm

Jednokierunkowe funkcje skrótu

Szyfrowanie jest skomplikowane, a teraz

JAK TO ODSZYFROWAĆ?

Odp. 1: Mamy nadzieję, że **nie da się**; że szyfrowanie jest nieodwracalne.

Odp. 2: Odszyfrowywania **nie potrzebujemy**.

- **Hasła dostępu** — zapamiętywany na serwerze jest skrót — wynik szyfrowania. Kiedy użytkownik się loguje, podane przez niego hasło jest za każdym razem na nowo szyfrowane i porównywane bit po bicie z zapamiętanym skrótem.
- **Integralność** — do wiadomości dołączany jest jej skrót — wynik szyfrowania. Odbiorca szyfruje otrzymaną wiadomość i porównuje bit po bicie z dołączonym skrótem.

Jednokierunkowe funkcje skrótu

Wątpliwości na temat MD5:

- Czy jest możliwe, żeby dwaj użytkownicy mieli różne hasła, ale z identycznymi skrótami?
  Odp.: Formalnie **tak**, bo nie ma dowodu, że algorytm jest obliczeniowo różnowartościowy. Praktycznie — **nie**.

- Czy **na pewno** znając skrót nie da się wyliczyć hasła?
  Odp.: Jest to trudne, ale od 2008 wiadomo, że MD5 da się złamać.
  Obecnie MD5
  - nie jest używany do przechowywania haseł,
  - jest używany do kontroli integralności.

- Co zamiast MD5?

Odp.:

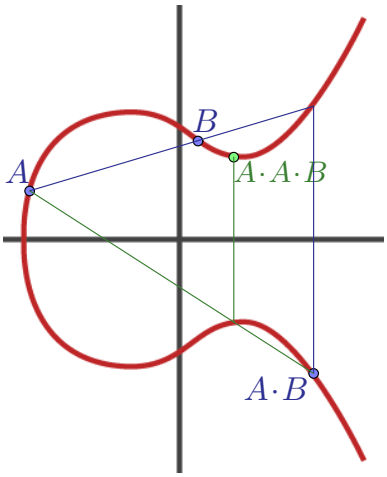
algorytm	pełna nazwa	od kiedy	wielkość skrótu
SHA-1	*Secure*	1995	160 Bitów
SHA-2	*Hash*	2001	od 256 do 512 bitów
SHA-3	*Algorithm*	2015	różnie
BLAKE		2012	od 224 do 512 bitów

. . . jest jeszcze wiele innych...

Kryptografia krzywych eliptycznych

Krzywa eliptyczna:

$$y^2 = x^3 + a \cdot x + b$$

- przecina oś y w pktach $\sqrt{b}$ i $-\sqrt{b}$;
- symetryczna względem osi x;
- dowolną prostą przecina w $\leqslant 3$ punktach;
- niech A i B leżą na krzywej w taki sposób, że ma ona jeszcze jeden punkt przecięcia z prostą AB; przez $A \cdot B$ rozumiemy punkt krzywej symetryczny do niego wzgl. osi x;
- operację $\cdot$ można stosować wielokrotnie:
  $A \cdot B$
  $A \cdot A \cdot B$
  $A \cdot A \cdot A \cdot B$
  . . .

Łatwe: znając krzywą, jej punkty A i B oraz $n \in \mathbb{N}$, obliczyć $\underbrace{A \cdot \ldots \cdot A}_{n} \cdot B$

Trudne: znając krzywą, jej punkty A i B oraz $\underbrace{A \cdot \ldots \cdot A}_{n} \cdot B$, znaleźć $n \in \mathbb{N}$

Kryptografia krzywych eliptycznych

Łatwe?

Znamy:
krzywą $y^2 = x^3 + ax + b$
punkt $A = (x_A, y_A)$ na tej krzywej
punkt $B = (x_B, y_B)$ na tej krzywej

Szukamy:
trzeci punkt przecięcia prostej AB z krzywą

Równanie prostej AB niepionowej i niepoziomej:

$$px + qy = 1 \quad \text{gdzie} \quad \begin{cases} p\,x_A + q\,y_A = 1 \\ p\,x_B + q\,y_B = 1 \end{cases}$$

Punkty przecięcia prostej z krzywą:

$$\begin{cases} p\,x + q\,y = 1 \\ y^2 = x^3 + a \cdot x + b \end{cases}$$

Odbicie symetryczne wzgl. osi x:

— zmienić znak współrzędnej y

Kryptografia krzywych eliptycznych

Tak samo, ale zamiast na płaszczyźnie rzeczywistej $\mathbb{R} \times \mathbb{R}$, liczymy w $\mathbb{Z}_n \times \mathbb{Z}_n$ dla jakiejś liczby pierwszej n.

Przykład:

Dane:
$n = 13$ krzywa $y^2 \equiv_{13} x^3 + x + 1$
$A = (0, 1)$ — na krzywej, bo $0^3 + 0 + 1 \equiv_{13} 1 \equiv_{13} 1^2$
$B = (4, 2)$ — na krzywej, bo $4^3 + 4 + 1 \equiv_{13} 64 + 5 \equiv_{13} 17 \equiv_{13} 4 \equiv_{13} 2^2$

Prosta AB:
$3x + y \equiv_{13} 1$ bo $\begin{cases} 3 \cdot 0 + 1 \equiv_{13} 1 & \text{— więc } A \text{ na prostej} \\ 3 \cdot 4 + 2 \equiv_{13} 1 & \text{— więc } B \text{ na prostej} \end{cases}$

Przecięcie z krzywą:
$(5, 12)$ bo $\begin{cases} 3 \cdot 5 + 12 \equiv_{13} 1 & \text{— więc na prostej} \\ 5^3 + 5 + 1 \equiv_{13} 25 \cdot 5 + 6 & \\ \equiv_{13} (-1) \cdot 5 + 6 & \\ \equiv_{13} 1 \equiv_{13} 12^2 & \text{— więc na krzywej} \end{cases}$

Odbicie symetryczne:
$A \cdot B = (5, -12) \equiv_{13} (5, 1)$